

Хроника Currents Actualités

Izveštaj sa studentske terenske prakse u Kučevu i okolini

Za razliku od prethodnih godina, kada je studentima Odeljenja za etnologiju i antropologiju bila ponuđena samo jedna mogućnost za obaveznu letnju terensku praksu, ove godine u ponudi su bile čak tri mogućnosti. Jedna od njih odnosila se na teren u Kučevu i okolini. Na poziv Noe Treister, ispred NVO *Art Link* iz Beograda, a u okviru projekta *Intervencije umetnošću: Povratak gastarbajtera*, studentima našeg Odeljenja bilo je ponuđeno da, zajedno sa mentorima, u periodu između 15.07. i 15.08.2007. godine vrše istraživanja u pomenutom kraju i u okviru pomenute teme. Pored naših studenata, na terenu su bili i umetnici iz SAD-a, Nemačke, Holandije, Južnoafričke Republike, Srbije, Engleske, Izraela. Ekipa je bila smeštena u selu Blagojev kamen, odakle je svakodnevno putovala u Kučevo i okolna sela. Dvanaest studenata i studentkinja treće i četvrte godine, pod rukovodstvom Draganе Antonijeвић i Saše Nedeljkovića, proučavali su život gastarbajtera u Kučevu, kao i u selima Neresnica, Brodice, Duboka, Ševica, Kaona, Rakova bara, Laznica i dr.

Studenti su bili podeljeni u dve grupe, koje su ispitivale *lične narative gastarbajtera* usmeravajući se na sledeće probleme: motivi za odlazak u inostranstvo i za povratak u staru

sredinu, akulturacijske procese koji su nastali kao rezultat migracija, diferencijacija unutar gastarbajterske populacije (generacijska, etnička, u pogledu izbora zemlje, itd), promene u odnosu među polovima koje su nastale kao posledica rada u ekonomski i socijalno razvijenim zemljama, (ne)mogućnost ulaganja u Srbiju i Homoljski region nakon povratka u domovinu, pitanje depopulacije regiona i problema kako zadržati mlade da ne odu na rad u inostranstvo itd.

Prva grupa studenata, kojom je rukovodio Saša Nedeljković, provela je na terenu sedamnaest dana i bila više fokusirana na grad Kučevo, povremeno obilazeći i okolna sela. Prevažadni zadatak grupe bio je da problem gastarbajtera sagleda u diskursu nasilja, odnosno, da problem radnika na privremenom radu sagleda kroz prizmu teorije o migracijama, akulturacijskih procesa i međuetničkih odnosa.

Druga grupa, kojom je rukovodila Dragana Antonijeвић, boravila je na terenu osam dana i bavila se više ruralnim celinama u okolini Kučeva: posebnu pažnju ova grupa je posvetila ličnim pričama o sticanju i gubljenju imetka, o percepiranju načina života i kulturnih obrazaca tamo i ovde, o emotivnim aspektima porodičnog i teritorijalnog razdvajanja, kao i nekih aspekata fantastike u narativu i praksi (proricanje, vraćanje, tumačenje snova, kult mrtvih itd).

Obe grupe su, zbog ograničenog vremena i sredstava, akcenat stavile više na analizu narativa, a manje na analizu društvene prakse. U sklopu terenske prakse, istraživački timovi su učestvovali i u radu radionica i seminara na kome su izložili preliminarne rezultate istraživanja i prve impresije.

Ukoliko bude bilo mogućnosti ovo istraživanje biće nastavljeno i iduće godine, možda i u nekim drugim sredinama, tako da će obuhvatiti i druge aspekte proučavanog problema. To bi bilo veoma značajno jer je problem gastarbajtera antropološki nedovoljno obrađen, a pruža mnoštvo tema i otvara ne samo niz novih naučnih pitanja, već i važnih socioekonomskih za budućnost i politiku zemlje.

*Saša Nedeljković i
Dragana Antonijević*

Studentska terenska praksa u Knjaževcu

Jedan od tri ovogodišnja «terena» bila je i već tradicionalna terenska praksa u Knjaževcu i okolini, koja se bez prekida odvija od 2002. godine i u kojoj uspešno saraduju knjaževački Zavičajni muzej, predvođen našom koleginicom Dušicom Živković, i Odeljenje za etnologiju i antropologiju. Praksa je finansirana iz budžeta Filozofskog fakulteta, a dužne smo da se na ovom mestu posebno zahvalimo prodekanu za finansije profesoru Miomiru Despotoviću, koji je u poslednjem trenutku uspeo da obezbedi dodatnu finansijsku podršku, pošto je sa postojećim odobrenim sredstvima organizacija prakse dovedena u pitanje. Budući da smo raspolagali sa značajno manjom sumom nego prethodnih godina, boravak na terenu je skraćen sa sedam na pet dana (od 2. do 7. jula), koji su stoga svi bili radni. Rukovoditeljke terenske prakse bile su dr Lidija Radulović i dr Ildiko Erdei, obe sa iskustvom rada na ovom terenu, koje su koncipirale teme u okviru sopstvenih istraživačkih interesovanja: antropologije religije i kulturalne eko-

nomije. Pored istraživanja u urbanom ambijentu Knjaževca, i ove godine smo ponovo posetile neke od ranijih lokacija (Gornja i Donja Kamenica, Donje Zuniče i sama Ravna, u kojoj smo, inače, smešteni), ali smo po prvi put stigle do sela Crni Vrh, na Staroj planini, gde smo obišle zavetni krst povezan sa jednom od ključnih figura naših dosadašnjih istraživanja – osniivačem pilane u Donjem Zuniču i posvećenim *crkvarem* – Sandom Golubovićem.

Terenskoj praksi u Knjaževcu prethodile su opsežne pripreme u Beogradu. Najdelikatniji deo odnosio se na selekciju učesnika i učesnica, budući da je interesovanje daleko nadmašivalo smeštajne mogućnosti i kapacitete organizatora. Izbor je načinjen nakon testa, na kome su proveravana opšta metodološka znanja studentata i njihova motivacija za rad na terenu. Nakon opredeljivanja za teme koje će istraživati, studentkinje i studenti su proučili relevantnu literaturu na domaćem i stranom jeziku, aktivno učestvovali u diskusijama i identifikovanju osnovnih problema i polaznih hipoteza kao i izradi konačne verzije upitnika koje su predložile instruktorke. Predočene su im osnovne tehnike i metode terenskog istraživanja kao i mogući problemi na koje će nailaziti u konkretnim situacijama.

Na samom terenu, radni dan se sastojao iz dva dela. Od 9 do 16 časova studentkinje i studenti su, podeljeni u manje grupe, radili na terenu da bi, zatim, po povratku, od 18 do 20 časova u kampu nastavili rad na prikupljenom materijalu. Radionice su organizovane po tematskim grupama a studentkinje i studenti su imali prilike da, najpre, usmeno izlože svoje rezultate, zapažanja i utiske, a zatim da sa ins-